

Maade: Denne Tanke er anerkendt, men er ikke derfor udført i Virkeligheden, og Villien til at udføre den er i de forskellige Stater ret forskellig.

Jeg anerkender gerne og har det Indtryk, som jeg ogsaa sagde den Gang, at den danske Stat har denne Villie og er godt begyndt paa at udføre denne nye Tanke i Virkeligheden, den, at give det tyske Mindretal en Mulighed for at leve sit eget Liv i den danske Stat; men jeg har ment, at denne Fordring dog ikke er blevet ført ud i de Konsekvenser, som man maa knytte til den Tanke, og jeg formulerede det omtrent saadan, at der netop paa Skolens og Kirkens Omraade som de to Omraader, hvor det kulturelle og nationale Liv især foregaar, maa sørges for og skaffes Garantier for, at Mindretallet ogsaa har sine egne Tillidsmænd som Lærere og Præster.

Jeg maa antage, at det er disse Fordringer, den højtærede Statsminister synes at ville betegne som alt for yderliggaaende. Og nu mener man at kunne vise mig tilbage paa den mest virkningsfulde Maade, idet man siger til mig: Det, du nu fordrer, gaar langt ud over det, du nogen Sinde har villet give os den Gang, da du af Retfærdighedsgrunde og, som du selv siger, for det tyske Folks Æres Skyld og af en vis Solidaritetsfølelse med Nordslesvigs Befolkning i det hele tog dig af vor Sag; du tænkte da aldrig paa at give os noget lignende.

Jeg nægter, at man med Rette kan indvende det mod mig. Den Gang var der helt andre Forudsætninger. Den Gang var den Tanke slet ikke fremme, at man saaledes skal skille de enkelte nationale Dele fra hinanden; men jeg har allerede den Gang og overfor den preussiske Regering slaaet til Lyd for denne Tanke, at det vilde være bedre at dele og skille fra hinanden, saa kunde enhver bedre komme til sin Ret. Men saa længe den Tanke ikke var anerkendt, kunde der slet ikke være Tale om at føre sligt ud i Virkeligheden; saa længe kunde man kun skabe Kompromisser, og Kompromisser er jo noget, som aldrig tilfredsstiller nogen af Parterne. Det var i Preussen saaledes, det var overalt saaledes, og saa længe Forholdet var saaledes, kunde der ikke gøres mere, end der blev gjort fra min Side.

Jeg slog til Lyd for, at det var bedre, naar disse nye Forudsætninger kunde skaffes til Veje. Nu er de der, og nu er jeg personlig og paa mit Folks Vegne og ogsaa for det gode Forholds Skyld, som jeg ønsker, der maa være mellem disse to beslægtede Nabofolk, interesseret i, at disse Tanker

føres rent igennem. Dertil hører efter min Mening netop dette, at Mindretallet paa de kulturelle Omraader i Skolen og i Kirken maa have sine egne Tillidsmænd. Thi Kærnen i det alt sammen er at pleje sit eget, og det kan ikke plejes uden af dem, der har Kærlighed til Folkeejendommeligheden. Derfor maa de Personer, som varetager Gerningen, være Folk, som Mindretallet har Tillid til.

Nu har man sagt, og der synes at være nogen Mening i det, at det er meget bedre, og det fremmer Fordrageligheden meget mere, naar man sætter sig sammen og forhandler, naar Danske og Tyske forhandler om, hvilke Personer man vil indstille. Det har man prøvet her og dér, men jeg vil dog gerne straks sige, at jeg kender ikke eet Eksempel — og jeg tror heller ikke, andre kan nævne mig et saadant —, hvor et tysk Flertal, f. Eks. i Skolekommissionerne, har prøvet paa at faa Indflydelse paa de Personer, som man fra dansk Side kunde ønske at indstille som Lærere. Men det omvendte har næsten overalt været Tilfældet. Og det er ikke gaaet til paa den Maade, som man mener vil udvikle sig af sig selv, at man, naar man forhandler, lærer hinanden at forstå, og saa gaar det alt sammen og gaar godt. Den højtærede Undervisningsminister har sagt til mig baade personlig og i dette høje Ting, at Indstillingerne er kommet fuldstændig enstemmigt i den højtærede Undervisningsministers Hænder. Jeg maa derfor erkende, at der ikke er Grund for mig til personlig at bebrejde den danske Statsregering, at den har været partisk i dette Spørgsmaal. Men dette forandrer dog intet ved den Sag, at Tyskerne, hvor de var i Mindretal i Skolekommissionerne, ikke har faaet de Ønsker opfyldt, som de havde, idet de, for dog at opnaa noget, mente at burde se bort fra en Protest og give sig tilfreds med det, de opnaaede — for noget blev der opnaaet.

I Købstæderne er man ikke kommet til det Resultat, som kunde ønskes. Jeg skal nævne Forholdet for enkelte Byers Vedkommende. I Haderslev mødte man fra dansk Side frem med en Liste for det tyske Skolevæsen, der efter Tyskernes Mening udelukkende omfattede Repræsentanter af dansk Sindelag, tyske Lærere med dansk Sindelag. Nu har det ærede Medlem Hr. Lebeck rigtignok udtalt for mig, at den Mening var han ikke af, og jeg har ingen Grund til at betvivle det ærede Medlems Opfattelse; men dette viser kun, hvor pinefuldt og umuligt det er, naar Danske og Tyske skal sætte sig